

BIYDER

İLK İNSAN HZ. ÂDEM İNSANLARIN ATASIDIR*

Âdem TATLI¹

Ali BAKKAL²

Öz

Kur'an ve sünnet, canlılık âleminde farklı yaratılış modellerinden haber vermektedir.

İlk insan Hz. Âdem'in, Hz. Havva'nın ve Hz. İsa'nın yaratılışı birbirinden farklı olduğu gibi, meleklerin ve cinlerin yaratılışı da farklılık arz etmektedir.

Allah'ın iki türlü üreme kanununun vardır. Birisi eşeysiz, diğeri eşeyli. Eşeysiz üremede döllenme olmadan doğrudan bir canlıdan bir başka canlı yaratılır. Eşeyli üremede ise anne ve baba gereklidir.

İlk insan Hz. Âdem, doğrudan eşeysiz olarak yaratılmıştır. Hz. İsa'nın yaratılış şekli, yani babasız yaratılma arılar âleminde görülür. Döllenmemiş yumurtalardan erkek arılar yaratılır.

İlk insan Hz. Âdem'in yaratılmasından önce yeryüzünde insan veya ona benzer akıllı ve şuurlu bir varlık bulunup bulunmadığı konusu geçmişte olduğu gibi günümüzde de tartışılmakta ve bazıları tarafından Hz. Âdem'den önce Âdemlerin de olabileceği ileri sürülmektedir.

Bu tartışmanın sebebi, Bakara suresinin 30.ayetinde geçen şu beyandır:

“Hani Rabbin meleklerle, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” demişti. Onlar, “Biz seni eksiksiz bilirken ve durmadan övgü ile tenzih ederken orada fesat çıkaracak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın?” dediler. Allah “Şüphesiz yok ki, ben sizin bilmediklerinizi bilirim”.

Bu ayette geçen, halife kelimesiyle, orayı fesada verecek ve kan dökecek birisinin yaratılması anlamındaki ifadeden hareketle Hz. Âdem'den önce Âdemlerin varlığı ileri sürülmektedir.

Diğer taraftan fen ve felsefe sahasında da ilk insanın ortaya çıkışıyla ilgili farklı görüşler ileriye sürülmektedir. Özellikle bu konuda fosillerin bulunmayışı, araştırmacıları alçı modelleriyle ideolojilerine göre şekillendirdikleri ilk insan tanımlarına sevk etmiştir. İlk insanın atası olarak ileriye sürülen ve ateist düşünceye göre şekillendirilmiş bu yapıları hakikat telakki eden bazı müfessirler de ayet ve hadislerin yorumunu bu doğrultuda yapmaktadırlar. Böylece konu, hakikati olmayan bir zemine oturtulmaya çalışılmaktadır.

Bu makalede Hz. Âdem'den önce Âdemlerin varlığı ile ilgili iddialar kaynakların ışığında değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: İlk insan, İnsanın atası, Âdem'in yaratılışı, Hz. Havva'nın yaratılışı.

* Bu çalışma 21-23 Ekim 2023 tarihleri arasında Bitlis Eren Üniversitesi'nde düzenlenen VII. Uluslararası Bilimler Işığında Yaratılış Kongresinde sunulan “İlk İnsan Hz. Âdem, İnsanların Atasıdır” başlıklı bildiri geliştirilerek türetilmiştir.

¹ Emekli Profesör, adem.tatli07@gmail.com, ORCID: 0009-0008-0031-3943

² Emekli Profesör, alibakkal52@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4948-2736

THE FIRST HUMAN HZ. ADAM IS THE ANCESTOR OF HUMANS

Abstract

The Quran and the Sunnah inform us of different models of creation in the world of living things.

Just as the creation of the first humans, Adam, Eve and Jesus, are different from each other, the creation of angels and demons is also different.

God has two types of reproductive laws. One is asexual, the other is sexual. In asexual reproduction, another living thing is created directly from one living thing without fertilization. In sexual reproduction, a mother and father are required.

The first human being, Adam, was created directly asexually. The way Jesus was created, that is, creation without a father, can be seen in the bee world. Male bees are created from unfertilized eggs.

The issue of whether there were human beings or similar intelligent and conscious beings on earth before the creation of the first human, Adam, is debated today as in the past, and some suggest that there may have been Adam before Adam.

The reason for this debate is the following statement in the 30th verse of the Surah Baqara:

“And when your Lord said to the angels, “I will create a caliph on earth.” They said, “Will You place in it someone who will cause mischief and shed blood, while we know You completely and praise You?” they said. Allah says, “Indeed, I know what you do not know.”

Based on the expression in this verse where the word caliph means the creation of someone who will cause corruption and shed blood, it is claimed that there were Adam before Adam.

On the other hand, different views are put forward in the fields of science and philosophy regarding the emergence of the first human being. Especially the lack of fossils on this subject has led researchers to define the first humans, which they shaped according to their ideologies with plaster models. Some commentators, who consider these structures, which are claimed to be the ancestors of the first man and shaped according to atheist thought, as truth, interpret the verses and hadiths accordingly. Thus, the issue is tried to be based on a ground that has no truth.

In this article, claims about the existence of Adam before Adam will be evaluated in the light of the sources.

Key words: First man, Ancestor of man, Creation of Adam, Creation of Eve.

GİRİŞ

A- İLK İNSANIN YARATILIŞI

Cenab-ı Hakk’ın, melekleri, cinleri ve insanları akıllı varlıklar olarak yarattığını ayet ve hadislerden öğreniyoruz. Önce melekler, sonra cinler, akabinde akıllı varlıkların en son halkası olan insanlar yaratılmıştır. Meleklerin nurdan yaratıldığını hadislerden öğreniyoruz (Müslim, Zühd, 60). Cinlerin ise dumansız ateşten yaratıldığını Kur’an beyan etmektedir (Hicr, 27, Rahman, 15). İlk insanın da topraktan yaratıldığını ayetler bildirmektedir.

Üreme kanunları

Varlıkların çoğalması ve yeni nesil meydana getirmesi için Allah bir takım üreme kanunları koymuştur. Bu kanunlar bitkiler, hayvanlar ve insanlar arasında görülür. Üreme kanunları genelde iki grup altında toplanabilir. Birisi eşeysiz diğeri eşeyli üremedir.

1-Eşeysiz üreme

Bunda bir anne ve babaya gerek yoktur. Bir canlının bir parçasından Allah yeni bir canlı yaratır. Mesela patateslerin üzerinde gözler vardır. O gözlerin olduğu yerden bir parça kesip toprağa gömüldüğü zaman patates bitkisi meydana gelir.

Bir söğüt dalı kesilip toprağa gömüldüğü zaman Allah onu geliştirir ve ondan söğüt ağacı hâsıl eder.

Böyle eşeysiz üreme arılar arasında da görülür. Bilindiği gibi Bey arı dişidir ve belli bir olgunluğa ulaşıncı çiftleşme uçuşuna çıkar. Bir erkek arı tarafından döllenir. Spermalar sperm kesesinde toplanır. Kovana dönen bey arı yumurtlamaya başlar. Yumurta kanalı sperm kesesinin önden geçmektedir. Bu sperm kesesinin önünden yumurtalar geçerken kese açılırsa yumurta döllenir ve bundan dişi arı yaratılır. Şayet sperm kesesi açılmazsa yumurta döllenmeden peteğe bırakılmış olur ve bu döllenmemiş yumurtadan erkek arı hâsıl edilir.

Hz. İsa'nın babasız yaratılışı gibi, yani eşeysiz üreme her an arılarda cereyan etmektedir.

2-Eşeyli üreme

Günümüzde insanlar eşeyli olarak üremektedir. Bunda bir anne ve baba gereklidir. Bitki ve hayvanlarda ise eşeysiz üremenin yanında eşeyli üreme de görülür.

İnsanın yaratılışında elementler görev almaktadır. Bu ister ilk yaratılış olsun isterse sonraki yaratılışlar olsun durum aynıdır. Ancak ilk yaratılışta eşeysiz, diğer yaratılışlarda hem eşeysiz ve hem de eşeyli üreme kanunları görülür.

Günümüzde insanın teşekkülü, cansız elementlerden yaratılan canlı yumurta ile spermın birleştirilmesiyle hâsıl olan ve zigot adı verilen tek hücreyle başlamaktadır. İlk yaratılışın da böyle bir kanunla olması muhtemeldir.

İlk yaratılış, günümüzdeki eşeysiz üremeye benzer tarzdadır. Yani anne ve baba olmadan doğrudan yaratılma şeklidir.

Aslında anne baba da birer sebeptir. Çünkü onlar da yaratılmıştır. Dolayısıyla varlıkların yaratılışı tamamen Allah'ın emir ve iradesi tahtındadır ve herhangi bir sebep olmadan da varlıkları yaratabilir ve nitekim her an nurdan, karanlıktan, esir maddesinden ve havadan varlıkların yaratıldığı şöyle nazara verilmektedir:

“Madde-i nurdan, hattâ zulmetten (karanlıktan), hattâ esir maddesinden, hattâ mânâlardan, hattâ havadan, hattâ kelimelerden zihayat (canlı), zîşuuru (şuur sahibini) kesretle halk eder ki, hayvânâtın pek çok muhtelif ecnasları (cinsleri) gibi pek çok muhtelif ruhanî mahlûkları, o seyyâlât-ı lâtife maddelerinden halk eder. Onların bir kısmı melâike, bir kısmı da ruhanî ve cin ecnaslarıdır (cinsleridir)” (Nursi, 2016, s. 630).

Allah (c.c.) kâinatı ve dolayısıyla bütün varlıkları yaratan ve idare edendir. Atomdan galaksilere kadar her şey O’nun emir ve izni dairesinde hareket eder. Allah (c.c.) istediğini istediği tarz ve şekilde yaratmaktadır.

B- YARATILIŞI ANLAMAK İÇİN YARATICIYI DOĞRU BİLMEK GEREKİR

Varlıkların yaratılışlarını anlayabilmek için, onların yaratıcısı Allah’ı bütün sıfat ve isimleri ile doğru bilmek lâzımdır. Kur’an’da bildirildiği gibi O ezeli ve ebedidir, doğmamış, doğurulmamıştır. Hiçbir şeye muhtaç değildir. Her şey O’na muhtaçtır. Eşi, benzeri ve ortağı yoktur. Yaratılmamıştır. Yaratılmış ne varsa mahlûktur, İlah olamaz. O’nun bütün isim ve sıfatları sonsuz ve zatındandır. Sıfat zatından olunca o sıfatın zıddı giremez. Mesela kudretin zıddı acizliktir. İlahta acizlik olduğu farz edilirse o zaman hem kudreti sonsuz ve hem de onun zıddı acizliğin aynı anda sonsuz olarak bulunması demektir ki bu mantıken mümkün değildir. Sıfatın zıddı giremeyince orada o sığata göre mertebe ve derecelenme olmaz. Mertebe olmayınca az-çok, büyük-küçük o sığata göre birdir. Mesela Allah’a göre bir atomu kaldırmadaki iradenin tecellisi ne ise, kâinatı kaldırmada iradenin tecellisi aynıdır. O kudrete göre büyük küçük fark etmez” (Nursi, 2016, s. 653-654).

Allah’ın kâinattaki tasarrufu emirledir

Allah’ın kâinattaki tasarrufu emir ve iradesinin tecellisiyledir. Bu Kur’an’da şöyle beyan edilir:

“Bir şeyi istediğinde, O’nun buyruğu ‘ol!’ demekten ibarettir; hemen oluverir” (Yâsin, 82).

Nasıl ki bir komutan “yürü” emriyle bir ferdi yürüttüğü gibi, aynı emirle bir orduyu da yürütür. Aynı şekilde, bilgisayara programı yüklenen bir halının dokunması için hazırlanmış makineleri harekete geçirmek için bir tek “Ol” veya “Başla” emri ile halı dokunmaya başlar. Bilindiği gibi halı ipliklerden, iplikler moleküllerden ve molekül de atomlardan meydana gelmektedir. Yüz metre boyunda, bir metre eninde, yani 100 m. kare bir halı dokuyacağımızı düşünelim. Bunda trilyonlarca atom görev alır. Bu makinelerde günde bir metre halı dokunursa, bu halı yüz günde dokunacaktır. Biz âdetâ bir “Ol” emri ile yüz gün sonra görev alacak atomlara da vazife vermiş oluyoruz.

Bilgisayardaki halının programı onun bir bakıma kader defteridir. Elementler, yani atomlar halının dokunmasında bu kader defterindeki programa göre şekil alacaklardır.

Kâinatta her bir varlığın âdetâ bir word dosyası gibi kader defteri vardır. Elementler o programa ve kader defterindeki düsturlara göre vazifelerine sevk edilir. İncir çekirdeğinde bir incir ağacının programı DNA’larında şifrelendiği gibi, her bir insanın da genetik yapısı, levh-i mahfuzdaki kader

defterinin bir numunesi olan DNA'larında şifrelenmiş bulunmakta ve her bir atom o programa göre İrade-i İlâhiye tarafından vazifelerine sevk edilmektedir.

Kısaca söylemek gerekirse, kâinatta tek bir atom dahi başboş ve gelişigüzel hareket edemez. Her şey Allah'ın sonsuz ilim, irade ve kudretinin tahtında cereyan etmektedir.

Allah'ın kâinattaki tasarrufu, bir atomdaki tasarrufu gibi olduğu şöyle ifade edilir:

“Bütün kâinatın kün (ol) emrine itaati, bir tek nefer hükmünde olan bir zerrenin (atomun) itaati gibidir”(Nursi, 2016, s. 630).

Demek ki bütün kâinatın Allah'ın “Ol” emrine itaati, bir atomun itaati ve emir dinlemesi gibidir. Dolayısıyla yaratılıştaki birtakım sebepler, Allah'ın kudretine perde çekmek içindir. Bu dünya imtihan yeri olduğu için sebepler halk edilmiştir. Tâ ki imtihan sırrı ortadan kalkmasın. Yoksa o sebeplerin, sonucu meydana getirmede hiçbir rolleri yoktur. Bu bakımdan Yüce Yaratıcı varlıkların yaratılışında koyduğu bir takım kanun ve prensiplerini zaman zaman değiştirmektedir. İşte Hz. Âdem'in (as) ve Hz. İsa'nın (as) yaratılışında, bu kanunlardan birisi devreden çıkarılmıştır.

İlk insanın yaratılışı ile ilgili olarak iki görüş söz konusudur.

I- Evrimcilerin iddiaları

II- Semavî kaynakların beyanı

I- İLK İNSANIN YARATILIŞI KONUSUNDA EVRİMCİLERİN İDDİALARI

Evrimci biyologlardan bazılarının ısrarla üzerinde durduğu husus, bütün canlıların ve en sonunda da insanın silsile halinde birbirinden evrimleşerek meydana geldiği görüşüdür. Yarı maymun-yarı insan varlığıyla ilgili ileriye sürülen fosiller lehinde yapılan yoğun propaganda ve psikolojik bir baskıyla ciddi hiçbir delile dayanmayan böyle bir iddia bilimsel bilgi gibi takdim edilmektedir. Bazı bilim insanlarında bu iddiaların gerçek ve doğru olduğu kanaati hâsıl olmakta ve Hz. Âdem'den önce başka Âdemlerin varlığı kanaatini doğurmaktadır.

Fosillerin yaşları gerçeği değil, nisbî değeri yansıtır

Konunun yanlış değerlendirilmesine bir sebep de fosillerin paleontolojik ve radyoaktif metotlarla yapılan yaş tayinlerinin kesin rakamlar gibi takdim edilmesidir. Hiçbir canlı nüfus kâğıdı ile gömülmez. Hâlbuki ileriye sürülen yaşlar sanki gerçek değermiş gibi takdim ediliyor. Bununla ilgili bir değerlendirme şöyledir:

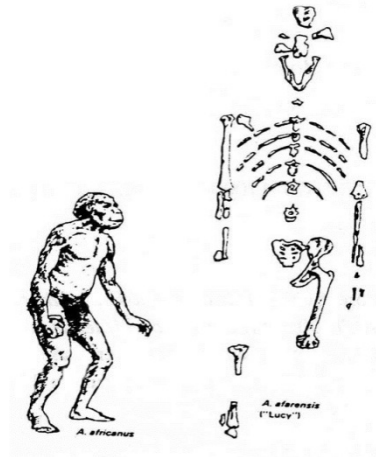
“Jeolojik ve arkeolojik materyallerin yaşını tayinde kullanılan gerek radyoaktif gerekse diğer metotlar, birtakım kabullere ve tahminlere dayandığı için istenen hassasiyette değildir. Bu bakımdan ortaya konan yaşların gerçek yaşlar olduğu hususunda tereddütler hasıl olmaktadır. Ancak her materyalin yaşını tayinde benzer hatalar olduğu için, tespitler gerçek yaşlardan ziyade nispi yaş olarak önemlidir. Sözgelimi 50 milyon yaşında olduğu tespit edilen A materyali, 150 milyon yaşındaki B

materyalinden üç kat daha gençtir. Yani A materyali gerçekte 15 bin yaşında ise, B materyali de 45 bin yaşında olacaktır” (Tatlı, Â., 2018, s. 45-54).

Evrinciler maymunla insanın ortak ataya sahip olduğunu iddia ederler. Bununla ilgili olarak maymunluktan biraz farklılaşmış ilk insan olarak *Afrika Adamı*’nı ve *Homo erectus* (Dik yürüyen maymun insan) grubunu ileriye sürerler.

A- AFRİKA ADAMI (*Australopithecus africanus*)

Afrika Adamı’nın muhtelif varlıklara ait fosil parçalarına dayanılarak ressam tarafından çizilmiş resmi şekil 1’de, bunun bronz heykeli de şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 1. Lucy ve Leaky tarafından Afrika’da bulunmuş olan fosiller dikkate alınarak ressam tarafından çizilmiş hayali Afrika Adamı’nın (*Australopithecus africanus*) resmi. Geniş bir alandan toplanan bu fosil parçalarının farklı canlılara ait olduğu bildirilmektedir (Tatlı, 2018, s.156).

Evrinci bilim adamlarından Gould, Afrika Adamı olarak ileriye sürülen bu varlığı meydana getiren fosil parçalarının, muhtelif zamanlarda ve farklı mekânlardan toplandığını, tek canlıya değil, farklı canlılara ait olduğunu ve insanın atası olamayacağını belirtir (Gould, J. L. And keeton, W. T. 1996, s. 347).

Şekil 2. Hayali Afrika Adamı'nın bronz heykeli. Bunun yaklaşık 3-4 milyon yıl önce yaşadığı ileri sürülmektedir. Takma adı Lucy's species veya Lucy'nin Adamı'dır.

B- HOMO ERECTUS GRUBU

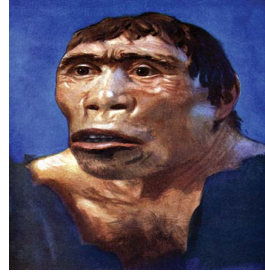
Bu grupta yer alan varlıklar; Java Adamı (*Homo erectus*), Nebraska Adamı (*Hesperopithecus heroldcooki*), Piltdown Adamı (*Eanthropus Dawsoni*) ve Pekin Adamı'dır (*Sinanthropus pekinensis*).

Evrimsel bunların insanın takriben 500 bin yıl önce yaşamış ataları olduğunu, dik yürüdüklerini ve beyin hacimlerinin de yaklaşık 1000 cc olduğunu ileri sürerler.

1- JAVA ADAMI (*Pithecanthropus erectus* veya *Homo erectus*)

Hollandalı fizikçi Eugene Dubois, 1887 yılında Doğu Hindistan'da Hollanda kolonisi olan Java'ya, Hollanda ordusu ekibiyle gitti. Dubois, Sumatra'ya varışından itibaren iki yıl içinde hükümeti, Java'da paleontolojik kazı yapmaya ikna etti. Trinil köyü yakınındaki Solo Irmağı kenarında kazıyı yapmak için mahkûm işçiler ve bu kazıyı kontrol etmek için de askerler verildi. Dubois'in bu kazılarda alan çalışmasına katılmadığı, mahkûm işçilerin periyodik olarak taşıdığı bulguları evinde incelemekle yetindiği belirtilir (Richard, 2003).

1891 yılında Dubois, önüne gelen kemikler arasında iki önemli bulguyla karşılaşmıştır. Bunlar, bir ay arayla aynı fosil yatağında bulunmuş bir diş ile bir kafatası idi. Ancak bunların kazı esnasında kaydı tutulmadığı için tam yerleri tespit edilememişti. Başlangıçta Dubois bunların bir şempanzeye ait olduğu kanaatine vardı. Ancak birkaç ay sonra mahkûmlar aynı kazı alanında bir uyluk kemiği buldular. Bu, dik yürüyen bir insanın uyluk kemiğiydi. Dubois bu parçaları birleştirerek *Pithecanthropus erectus* (*Homo erectus*) (Dik Yürüyen Maymun Adam)'u meydana getirdi. Bu varlığın beyin hacmi yaklaşık 900 cc kadardı. 1898 yılında da bir küçük azı dişi bulundu. Bu dişlerin de Java Adamı (*Pithecanthropus*)'na ait olduğu belirtildi. Bu varlığın yaşı da 500 bin yıl olarak tahmin edildi (Şekil 3).

Şekil 3. “İnsanın atası” olduğu farz edilen ve iki diş, yarım kafatası, bir uyluk kemiğine dayanılarak 1891 yılında çizilmiş hayali Java Adamı (*Homo erectus*) resmi ve onun bronz heykeli.

Dubois bu fosilleri 1895 yılında Leyden’de yapılan Milletlerarası Zooloji Kongresi’nde açıkladığı zaman, İngiliz zoologları bu fosillerin insana, Almanlar insan benzeri maymuna, Fransızlar ise ileri yapılı maymun ile insan arasında bir geçiş formuna ait olduğunu ileri sürdüler.

Koenigswald, Java Adamı’ndaki büyük iki azı dişinin orangutana, küçük azı dişinin de insana, kafatasının da gibbon maymunlarına ait olduğunu belirtir (Boule and Valois, 1957).

Java Adamı”(*Homo erectus*) olarak adlandırılan varlığın, hakikatte şempanze veya goril tipi bir maymundur. Maymuna ait kafatasının insanın uyluk kemiğiyle birleştirilerek buna Java Adamı (*Pithecanthropus erectus-Homo erectus*) adı verilmiştir (Gish, 1981).

Burada dikkati çeken husus, Java Adamı (*Pithecanthropus erectus*)’nın fosilini bulan Dubois’in, 30 yıl sonra, yani 1922 yılındaki itirafının dikkate alınmayışıdır. Dubois otuz yıl sonra, Java Adamı olarak ileriye sürdüğü varlığın, aslında büyük bir gibbon maymunu olduğunu itiraf etmiştir (Howells, 1967).

Dubois’in bu açıklamasına Arkeoloji Ansiklopedisi de şöyle yer vermiştir:

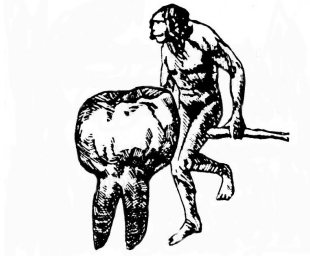
“Dubois’in, önce ‘dik yürüyen insan’ ismini verdiği yeni statü, çok muhalefetle karşılaştı. Ama sonradan Dubois’in kendisi de fikrini değiştirip, bulduğu fosillerin büyük bir ape, yani iri yapılı maymun olduğunu söylemesine rağmen, bu kafatası genel bir kabul gördü (Cottrell, 1960).

Konunun en dikkat çekici yönü, Java Adamı’nı gündeme getiren Dubois, 30 yıl sonra bu varlığa ait olduğu ileriye sürülen fosil parçalarının bir kısmının insana, bir kısmının da gibbon maymununa ait olduğunu, burada kendisini sahtekârlık yaptığını, bilim adamlarını yanılttığını itiraf etmesine rağmen, Java Adamı’nın bütün dünyada hem ortaöğretim ve hem de yükseköğretim ders kitaplarında insanın atası olarak takdim edilmesidir. Bunun sebebi, evrim lehinde dünya çapında yapılan yoğun propagandadır.

İşin garip tarafı da, bazı Müslüman bilim adamlarının, Java Adamı fosilinin gerçek olduğunu varsayıp, insanın yaratılışı ile ilgili ayetleri bu yönde tevil etme gayretleridir.

2- NEBRASKA ADAMI (*Hesperopithecus heroldcookii*)

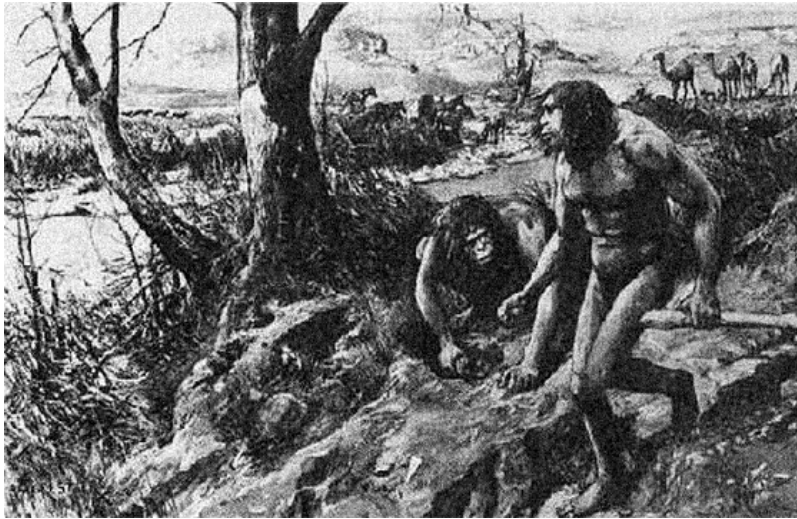
1922 yılında Henry Fairfield Osborn Batı Nebraska’da bir antikacı dükkânında sergilenen fosil parçaları arasında büyük bir azı dişi bulmuş ve bu dişi, Nebraska Adamı (*Hesperopithecus heroldcookii*) olarak adlandırmıştır. Günümüzden takriben 500 bin yıl önce yaşadığını tahmin ettiği bu varlığın, insanın tarih öncesi atasına ait olduğunu, yarı maymun, yarı insan özelliği taşıdığını ileri sürmüş ve bu düşünce ile bu varlık hakkında resimler çizilmiştir (Şekil 4, 5).

Şekil 4. Bir domuzun azı dişine dayanılarak çizilmiş hayali Nebraska Adamı (*Hesperopithecus heroldcookii*) resim.

Bu dişin 1925 yılında bir domuza ait olduğu anlaşılmıştır (Gish, 1981).

Yaklaşık yüz yıl önce domuzla ait olduğu ispatlanan bir dişin hikâyesi burada bitmemiş, insanın atası makamına oturan Nebraska Adamı’nın toplum hayatını yansıtan resimleri, film ve çizgi filmleri yapılmıştır. Hayali olarak çizilen Nebraska Adamı’nın yarı maymun yarı-insan resimleri ansiklopedilerde ve en popüler kitaplarda insanın ilk atası olarak takdim edilmeye devam etmektedir.

Şekil 5. Hayali Nebraska Adamı’nın güya sosyal hayatını yansıtan resimler.

Sonradan bir domuza ait olduğu anlaşılan bir azı dişine dayanılarak, insanları maymundan geldiğine inandırmak için çizilmiş yarı-maymun yarı-insan resimleri.

3- PİLTDOWN ADAMI (*Eanthropus dawsoni*)

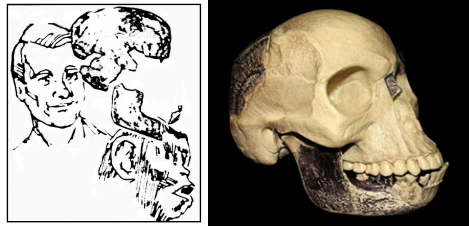
1912 yılında Londra Tabiat Tarihi Müze Müdürü Arthur Smith Woodward ile tıp doktoru Charles Dawson tarafından, İngiltere'nin Piltdown yakınındaki bir çakıl çukurundan bir çene ile kafatası fosili, bir merasimle çıkarıldı. Çene kemiği maymununkine, dişlerle kafatası ise insaninkine çok fazla benzerlik gösteriyordu. Bu materyaller, "Piltdown Adamı" (*Eanthropus dawsoni*) olarak adlandırıldı. Yaşı da 500 bin yıl olarak tespit edildi.

1950 yılında Piltdown Adamı'nın yaşını tespit için, kemiklerin topraktan absorbe ettikleri florid miktarı testine tabi tutuldu. Şayet fosil iddia edildiği gibi toprakta 500 bin yıl kalmışsa, çok fazla florid ihtiva etmesi gerekiyordu. Fakat bu fosilde hiç florid yoktu. Böylece Piltdown Adamı'na ait materyalin fosil olmadığı ve bulunduğu zaman toprakta bir yıldan fazla kalmadığı tespit edildi.

Daha sonra ciddi bir incelemeye tâbi tutulan kemiklerin, eskiye ait olduğu görüntüsünü vermek için potasyum dikromat ile lekelenirildiği anlaşıldı.

Bununla, 10 yaşındaki bir orangutan çenesi insan kafatasıyla birleştirilip insan dişleri de çene kemiğine monte edilerek, maymun-insan arası bir varlığa benzetilmek istenmiştir (Şekil 6).

"İnsanın atası" olarak kabul edilen bu fosilin çenesinin orangutan maymununa, kafatası ve dişlerin insana ait olduğu ve çeneye uydurmak için eğelendiği anlaşılmıştır (<http://www.history.com>).

Şekil 6. Hayali Piltdown Adamı (*Eanthropus dawsoni*). İnsan kafasına orangutan çenesi takılmış, insanın dişleri eğelenerek çeneye yerleştirilmiştir.

Bu işin sorumluları arandığı zaman kimse suçu üzerine almadı. Bu işi tezgâhlayıp büyük bir merasimle çakıl çukurundan çıkaran Arthur Smith Woodward ile tıp doktoru Charles Dawson ise ölmüştü. Konuyu takdim eden dergi ve diğer yayın organları da mesuliyeti kabul etmediler.

1930'lu yıllarda "İnsanın önce beyni mi, yoksa vücudu mu gelişti?" tartışmalarına, Piltdown Adamı'ndan delil getirilerek cevap veriliyordu. Nitekim Smith, bu konuya işaret ederek şöyle der:

"*Piltdown Adamı'nın en ilgi çekici tarafı, 'insanın evriminde ilk sırayı beynin aldığı' yolundaki düşünceleri haklı çıkarmasıdır. 'İnsanın kafa yapısının gelişimi sayesinde maymunluktan kurtulduğu' fikri en gerçekçi görüştür. İnsan, beyni aşırı şekilde gelişmiş bir orangutandan ibarettir. İşte, Piltdown kafatasının önemi, bu hükümleri kesin şekilde doğrulamasından gelmektedir* (Smith, 1979).

Clark Howell ise, Piltdown Adamı'yla ilim çevrelerinin 50 yıl aldatıldığına şöyle dikkati çeker:

“Pitldown Adamı, insan kafatası ve maymun çenesinden oluşan yaratıktan başka bir şey değildi. Bu, bilerek tezgâhlanan bir aldatmacaydı. Bunu, ‘insanın 500 bin yıl önce yaşamış maymunla ortak atası’ olarak takdim ettiler. Bu konu üzerinde yaklaşık 500 kitap yazıldı. Paleontologlar bu buluşla 50 yıl boyunca boş yere oyalanıp durdular”(Howell, 1973).

Skop mahkemesi

Nebraska Adamı ile Pitldown Adamı’na ait yayınların Skop mahkemesine bilimsel bir delil olarak sunulma hikâyesi vardır.

Skop Mahkemesi olarak bilinen dava oldukça enteresan ve bilim adına oldukça düşündürücüdür. Hadise Amerika’da 1922 yılında cereyan eder.

1922 yılında Amerika’da bir öğrenci velisi, okulda insanın maymundan geldiği şekilde çocuğuna eğitim verildiğini, bunun yanında İncil’de bahsedildiği gibi insanın doğrudan topraktan yaratılan Hz. Âdem’den geldiğinin de verilmesi gerektiği talebiyle mahkemeye müracaat eder.

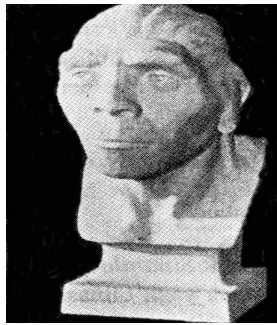
Amme davası olduğu için, evrimi savcı müdafaa eder. Savcı mahkemede, insanın maymundan geldiğinin bilimsel olarak ispatlandığını belirtir ve bunun delili olarak da mahkemeye Nebraska Adamı ve Pitldown Adamı hakkındaki yayınları sunar.

Mahkeme, sonradan sahtekârlık ürünü olduğu anlaşılacak olan bu iki yayına dayanarak evrimcilerin iddialarının doğruluğuna hükmeder. Okullarda insanın Hz. Âdem’den geldiğinin değil, maymundan geldiğinin anlatılmasının bilimsel olduğuna karar verilir.

4- PEKİN ADAMI (*Sinanthropus pekinensis*)

Dr. Davidson Black tarafından Çin’in Pekin şehrine 40 km mesafede bir çukurda 1921 yılında iki azı dişi bulundu ve bunlar “*Sinanthropus pekinensis*” olarak adlandırıldı (Şekil 7).

1927 yılında W. C. Pei üçüncü azı dişini, 1928 yılında ise kafatası parçaları ile iki alt çene buldu. Black, bu fosillerin de Pekin Adamı’na ait olduğunu bildirdi (Boule and Valois, 1957).

Şekil 7- Alçıdan yapılmış hayali Pekin Adamı (*Sinanthropus pekinensis*) modeli.

Pekin Adamı'na ait materyallerin, iki dış hariç, İkinci Dünya Harbinde Japonlar'ın burayı işgali sırasında kaybolduğu ileri sürülmektedir. Amerika elçisi O'Connell, o tarihlerde Çin'de bulunduğunu, Japonların buraya girmediğini, evrimcilerin bu materyalleri kendilerinin imha ettiklerini, böylece alçı modellerinin kendi evrimci düşüncelerine göre şekillendirdiklerini belirtir (O'Connell, 1969).

II- İLK İNSANIN YARATILIŞI KONUSUNDA SEMAVÎ KAYNAKLARIN BEYANI

Semavî kaynaklar ilk insan Hz. Âdem'in topraktan yaratıldığını bildirmektedir. Tevrat'ta Âdem'in yeryüzünde, altıncı günde Allah tarafından yerin toprağından yaratıldığı, daha sonra burnuna hayat nefesi üflenerek canlı bir varlık haline getirildiği beyan edilmektedir (Tekvîn, 1/1-2/4; 2/7).

İlk insan ve aynı zamanda ilk peygamber Hz. Âdem'in yaratılışına Kur'an ve hadislerde yer verilmiştir. Hz. Âdem'in yaratıldığı madde, çeşitli âyetlerde değişik terimlerle ifade edilmektedir.

1- Kur'an'da insanın farklı yaratılış modelleri nazara verilir

Varlıkları yaratan Allah'tır. O bize insanın değişik yaratılma modellerinden haber vermektedir. Bunlar;

- Hz. Âdem (ilk insan ve ilk peygamber) topraktan yaratıldı (Kehf, 37; Mü'min, 67; Fâtır, 11).
- Hz. Havva, Hz. Âdem'in bir parçasından yaratıldı (Zümer, 6; Nisa, 1).
- Hz. Âdem'in nesli bir anne ve babadan yaratıldı (Hacc, 5).
- Hz. İsa babasız, ruh üflenerek ol emriyle anne rahminde yaratıldı (Meryem, 21; 19: Âli İmran, 3, 45, 47).

2- Kur'an'da Hz. Âdem'in yaratıldığı toprağının muhtelif özellikleri nazara verilir

Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

- Çamurdan (İsra, 61; A'raf, 12; Sad,76; Secde, 7).
- Cıvık çamurdan (Saffât,11).
- Çamurdan süzölmüş bir hulasadan (Sülale min tin) yaratıldı (Mü'minun, 12).
- Yapışkan çamur (Tîn-i lâzib) (Sâffât , 11).
- Kurumuş çamur (salsal) gibi çamur türlerinden yaratılmıştır (Hicr, 26, 28, 33; Rahman, 14; Ali İmran, 59).

“O öyle bir Rabdir ki, sizi çamurdan yaratmış, sonra size bir ecel tayin etmiştir. Ayrıca O'nun katında belirlenmiş bir ecel daha vardır. Siz ise hâlâ şüphe edip duruyorsunuz.” (En'âm, 2).

Bu ayetteki “çamurdan yaratılma” ile ilgili olarak müfessirlerin yaptığı yorumlar iki grupta mütalaa edilmektedir.

a- Birincisi:

Ayetteki “Sizi çamurdan yarattı” ifadesiyle Âdem'in kastedildiği ve tüm insanların onun çocukları olması münasebetiyle herkesin topraktan yaratılmış olacağı itibarıyla “Siz” diye ifade olunduğu şeklindedir (Taberî' Muhammed b. Cerîr. 1420).

b- İkincisi;

Ayette “Sizi topraktan yarattık” ifadesiyle, tüm insanların topraktan meydana gelen gıdalardan yaratılmış olmalarına işaret edilmektedir. Çünkü insanlar hayatlarını devam ettirmek için toprağa muhtaçtır. Yedikleri gıdaların büyük bir kısmı topraktanır. Hayvanî gıdalar da esasen topraktan beslenen varlıklardan alınmadır. İnsanların canlı ilk maddesi olan sperm ve anne karnındaki yumurta, besinlerdeki cansız elementlerden yaratılmaktadır.

Sperm ve yumurtanın İlâhî bir kudret tarafından birleştirilmesiyle hâsıl edilen ve insanın küçük bir numunesi olan embriyonun yapısı da yine topraktaki elementlerdendir. Annesinin rahminde beslenirken aldığı kan, hayatının devamı için aldığı gıdalar topraktanır (Râzî, Fahrudin, 1420).

c- Tek nefisten yaratılmış olma

Allah Kur’an’da:

“Ey insanlar! Sizi nefsi vâhideden yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan Rabbinize karşı gelmekten sakının...” (Nisâ, 1).

Âyeti ve başka ayetlerde ifade edildiği gibi yaratıcının kendisi olduğunu vurgulamakta ve “Sizi nefsi vâhideden yarattı” ifadesiyle de belirttiği gibi, insanları *nefs-i vahideden* yarattığını bildirmektedir (En‘âm, 98; A‘râf, 189; Zümer, 6).

İlk dönemlerden itibaren *nefs-i vâhide* ile ilgili yorumlar yapılmış ve bu kelimenin Hz. Âdem’i, ondan yaratılan eşin de Hz. Havva’yı ifade ettiği ve Havva’nın da Âdem’in kaburga kemiğinden yaratıldığı beyan edilmiştir (Mücâhid b. Cebr, Ebü’l-Haccâc,1410).

İnsanoğlunu Hz. Havva’dan, Hz. Havva’yı Hz. Âdem’in nefisinden, yani bütün insanları bir erkek ve bir dişiden yarattı. Böylece bütün insanlar “*aynı nefisten*” yaratılmış olmaktadır (Zemahşerî, Keşşâf, 214-215).

İnsan neslinin köken itibarıyla Hz. Âdem’e dayandığını ifade eden bir başka ayet de şudur:

“Allah sizi bir tek nefisten yaratan ve kendisi ile huzur bulsun diye eşini de ondan var edendir. (İnsan) eşiyile birleşince eşi hafif bir yük yüklenir (gebe kalır) ve (bir müddet) onu taşır. Gebeliği ağırlaşınca her ikisi de Rableri Allah’a, “Eğer bize iyi ve sağlıklı bir çocuk verirsen, elbette şükredenlerden olacağız” diye dua ederler” (A‘râf, 189).

Zemahşerî burada geçen “*tek nefis*” kavramını “O, Âdem aleyhisselâm’ın nefsidir” şeklinde, yine âyette geçen “O nefisten eşini yarattı” ifadesini, “O da Hz. Havva’dır ki Allah (c.c.) onu Hz. Âdem’in cesedinden, yani kaburga kemikleri arasında bulunan bir kaburgadan yarattı. Ya da onun cinsinden eşini yarattı” şeklinde açıklamaktadır. Buna dair delili de bu manaya işaret eden şu âyetten göstermektedir:

“O, sizlere kendi nefislerinizden eşler yarattı!” (Şûrâ, 11).

Buraya kadarki bütün ayetler ve açıklamalar, ilk insan olarak Hz. Âdem'in yaratıldığını göstermektedir. Eşi Hz. Havva da dâhil olmak üzere Allahu Teâlâ'nın ilk insan olarak yarattığı “*insan neslinin atası*” Hz. Âdem'dir. Bu çerçevede ayetlere bakıldığında ondan önce veya onunla birlikte başka Âdemler veya insanlardan bahsetmek mümkün değildir.

d- Hz. Âdem, mânevî, ahlâkî, zihnî ve psikolojik kabiliyetlerle donatılmıştı

Hz. Âdem, öyle iddia edildiği gibi herhangi bir başka canlıdan evrimleşme suretiyle değil, Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle doğrudan topraktan en mükemmel şekilde yaratılmıştır. Konuyla ilgili âyetlerden, bu yaratılışın belli bir gelişme seyri takip ettiği ve süresi bilinmemekle birlikte belli bir zaman içinde tamamlandığı anlaşılmaktadır. Kur'an'da Hz. Âdem'in; mânevî, ahlâkî, zihnî ve psikolojik kabiliyetlerle donatılmış mükemmel bir insan olarak yaratıldığı, tartışmaya yer vermeyecek şekilde açıklanmıştır.

Nitekim Allah'ın onu muhatap alarak bütün eşyanın isimlerini öğretmesi ve melekleri secde ettirmesi, onun her yönden mükemmel yaratıldığını göstermektedir.

“*Allah, Âdem'e bütün isimleri öğretti*” (Bakara, 31).

“*Hani biz meleklerle (ve cinlere): Âdem'e secde edin, demiştik*” (Bakara, 33).

3- Hz. İsa'nın yaratılışı Hz. Âdem'in yaratılışına benzetilmektedir

Topraktan yaratılan ilk insanın adını Yüce Allah Ali İmran suresinin 59. ayetinde açıkça zikrediyor. Burada Hz. İsa'nın yaratılışı Hz. Âdem'in yaratılışına benzetilmekte ve şöyle buyrulmaktadır:

“*Allah nezdinde -yaratılış bakımından- İsa'nın durumu Âdem'e benzer; Allah onu topraktan yarattı; sonra ona 'ol!' dedi ve oluverdi*” (Âl-i İmrân, 59).

Bu ayette Hz. Âdem'in doğrudan topraktan yaratıldığı gayet açıktır. Kur'an, sahih hadisler ve bunlara dayanan diğer güvenilir İslâmî kaynakların verdiği bilgilerden çıkan sonuç, Hz. Âdem'in herhangi bir başka canlıdan tekâmül suretiyle değil, doğrudan topraktan insanın ilk atası olarak yaratılmış olduğudur. Bu yaratılışın, ilâhî irade ve sonsuz bir kudretin tesiriyle belli bir zaman içinde tamamlandığı, konuyla ilgili âyetlerden anlaşılmaktadır.

Nitekim günümüzde de insanın yaratılışı belirli bir sürede tamamlanmaktadır. İnsanın başlangıcı olan sperm ve yumurta canlıdır. Ama bunlar, vücuda alınan besinlerdeki cansız elementlerden belirli bir sürede yaratılmaktadır. Bu süre spermler için 2-3 ay, yumurta için yaklaşık 20-25 gündür. Zigot teşekkülünden itibaren yaklaşık 9 ay da embriyo safhası dikkate alındığında cansız elementlerden bir insanın bebek olarak dünyaya gelmesi 10-11 ayı bulmaktadır.

İşte ayetlerden Hz. Âdem'in de cansız maddelerden yaratılışında böyle bir devrenin geçmiş olduğunu anlamak mümkündür.

4- HZ. ÂDEM İLK PEYGAMBERDİR

Yüce Allah ilk insan Hz. Âdem'i aynı zamanda peygamber olarak da görevlendirmiştir. Bu seçim İstefâ (seçti) kelimesiyle anlatılır. Bu istefâ-ictebâ kelimeleri arasında nüans farkı vardır. İctebâ da seçti anlamındadır, ama kendine yakınlaştırdı gibi bir manası vardır (<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hatipoglu/2017>).

İstefâ (seçti), Hz. Âdem'i peygamberliğe layık gördü anlamı taşır (Ali İmran, 33; Fatır, 32; Sa'd, 47).

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Âdem'le ilgili âyetlerde bu konu genellikle üç ayrı noktadan ele alınmıştır.

Birincisi; Hz. Âdem'in son derece önemsiz bir madde olan topraktan başlamak üzere bedenî ve ruhî yönleriyle tam ve kâmil bir insan haline gelinceye kadar geçirdiği safhalardan söz edilir ve bu suretle Allah'ın kudretinin üstünlüğü vurgulanmış olur.

İkincisi; Hz. Âdem'in varlık türleri arasındaki mevkiinin yüksekliğine işaret edilir. Bu âyetlerde hem Hz. Âdem'in hem de onun soyunun yeryüzünün halifeleri olduğu, Allah'ın kendilerine verdiği aklî, zihnî, ahlâkî vb. meziyetlerden, dolayısıyla hem Allah'a ibadet eden hem de yeryüzünde Allah'ın hükümlerinin yerine getirilmesini sağlayan, ayrıca diğer birçok varlık türlerini kendi hizmetinde kullanabilen varlık olduğuna dikkat çekilir. Çeşitli âyetlerde Allah'ın emri uyarınca meleklerin Hz. Âdem'e secde ettikleri bildirilmektedir.

Buna göre Allah Hz. Âdem'i meleklerden daha üstün ve onların saygısına lâyık bir mertebede yaratmıştır. Bu meziyet yalnız Hz. Âdem'e münhasır olmayıp aynı zamanda bütün insanlığa şâmil bir şereftir. Kur'an'da başka vesilelerle de insanoğlunun bu meziyetine işaret edilmiştir (İsrâ, 70; Tîn, 4).

Üçüncüsü; O'nun peygamberliğidir. Hz. Âdem'in nebî veya resul olduğunu açık ve kesin olarak ifade eden âyet yoksa da yine Kur'an'ın açıkladığına göre, "Âdem Rabbinden vahiy (kelimât) almıştır" (Bakara, 37).

Allah ona hitap etmiş, yükümlülük ve sorumluluğunu bildirmiştir (Bakara, 33, 35; A'râf, 19; Tâhâ, 117).

Başka bir âyette de Allah'ın Nûh, İbrâhim hânedanı ve İmrân hânedanı ile birlikte Âdem'i de âlemlere üstün kıldığı belirtilmekte (Âl-i İmrân, 33), böylece dolaylı olarak onun peygamber olduğuna işaret edilmektedir.

Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde yer alan bir hadiste (Süleyman, 1997), ilk peygamberin kim olduğu yolundaki bir soruya Hz. Peygamber'in "Âdem'dir" karşılığını verdiği belirtilmektedir (Uludağ, 1997).

İlk insan peygamber olunca ümmeti olan ve neslinden gelenlerin de belirli bir zekâ kapasitesine, konuşma kabiliyetine ve muhakeme gücüne sahip oldukları anlaşılmaktadır.

5- HZ. HAVVA’NIN YARATILIŞI

Hz. Havva’nın yaratılışını Kur’an-ı Kerim şöyle beyan ediyor:

‘Ey insanlar! Sizi bir tek candan (Âdem’den) yaratan, ondan da yine onun zevcesini (Havva’yı) vücuda getiren ve ikisinden de birçok erkek ve kadınlar yayan (türeten) Rabbinize karşı gelmekten sakının (Nisa, 1).

Bir başka ayette de şöyle beyan buyrulur:

“O sizi bir tek nefisten (kişiden) yaratmış, sonra ondan eşini de var etmiştir (Zümer, 6).

Burada Hz. Havva’nın yaratılış mahiyeti ve süresi tam olarak bildirilmese de, onun Hz. Âdem’den yaratıldığı açık olarak beyan edilmektedir.

6- HZ. ÂDEM’İN NESLİNİN YARATILIŞI

Kur’an-ı Kerim Hz. Âdem’in topraktan yaratıldığını bildirdikten sonra onun neslinin de anne karnında yaratıldığına şöyle beyan buyurmaktadır:

“...Biz sizi aslında topraktan, sonra O’nun zürriyetini nutfeden (zigottan- döllenmiş yumurtadan), sonra alakadan (rahimde asılıp beslenen embriyo) daha sonra da mudgadan (şekillenmesi-yaratılışı belli belirsiz bir çiğdem etten) yarattık. Ve bunları size kudretimizi apaçık gösterelim diye yaptık. Sonra sizi bebek olarak çıkarırız...” (Hacc, 5).

III- HZ. ÂDEM’DEN ÖNCE BAŞKA ÂDEMLERİN VARLIĞI İLE İLGİLİ İDDİALAR

İslâmî kaynaklarda, Hz. Âdem’in yaratılmasından önce yeryüzünde insan veya ona benzer akıllı ve şuurlu bir varlık bulunup bulunmadığı konusu tartışılmıştır. Bu tartışmanın sebebi, Hz. Âdem’in yaratılışıyla ilgili âyetlerde geçen halife kelimesidir.

“Hani Rabbin meleklere, ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım’ demişti. Onlar, ‘Biz seni övgü ile tesbih ederken ve senin kutsallığını dile getirip dururken orada fesat çıkaracak ve kan dökcek birini mi yaratacaksın?’ dediler. Allah ‘Şüpheli yok ki, ben sizin bilmediğinizi bilirim’ buyurdu” (Bakara, 30).

Hz. Âdem’den önce Âdemlerin varlığını ileri sürenlerin iddialarından birisi; meleklerin yaratılacak kimselerin halife meselesi, diğeri de kan dökücü ve fesat çıkarıcı özelliğini dile getirmeleridir.

Bir diğer husus da, ateist felsefi esas alan evrimcilerin, insanın geçmişine ait yarı-maymun, yarı-insan fosillerinin olduğuna ait iddialarının bilimsel verilere dayandığı düşüncesidir.

1- Halife kavramının farklı manaları

Halife, “bir kimsenin yerine geçen, onu temsil eden kimse” demektir.

İslam kültüründe Halife kelimesi üç anlamda kullanılmıştır:

Birincisi, bir kimsenin kendisinden önceki kimseden sonra gelmesi.

İkincisi, sonra gelen bu kimsenin öncesinin vekili olması hasebiyle onun sahip olduğu hâkimiyete sahip olmasıdır.

Üçüncüsü de devlet başkanı için kullanılır. Devlet başkanlığının bir adı da **imâmet**dir. Devlet başkanına, Resûl-i Ekrem'in vekili olarak onun adına toplumu yönettiği için halife, önder ve lider olması sebebiyle de imam denildiği anlaşılmaktadır. Hz. Ömer devrinden itibaren "emîrû'l-mü'minîn" tabirinin halife yerine kullanıldığı ve ileri dönem kaynaklarında cemaatle kılınan namazlardaki imamlıktan ayırmak için devlet başkanlığına "imâmet-i kübrâ" (imâmet-i uz mâ) denildiği görülür. Şîi literatüründe ise imâmet terimi daha yaygın olarak kullanılmıştır" (Avcı, 1998).

a- Hz. Âdem'in kendisinden önce yeryüzünde yaşayan varlıkların yerine gelmesi

Bazı âlimler, "Yeryüzünde bir halife yaratacağım" (Bakara, 30) ve "Sizi yeryüzünün halifeleri kılan..." (En'âm, 165; Naml, 62) âyetlerine dayanarak, halife kelimesinin Hz. Âdem'in kendisinden önce yeryüzünde hâkim olan cinlerin yerine getirilmesi anlamına geldiğini kabul ederler. Hz. Âdem, cinlerin ardından yeryüzüne gelmesi sebebiyle Hz. Âdem ve soyuna "halife" denmiştir. Hem kelimenin sözlük manasına hem de halife kelimesinin geçtiği âyetlerin siyak-sibakına uygunluğunu nazara alan bazı araştırmacılar, bu anlamı tercih etmiştir (Bakkal, 2018).

Cenab-ı Hak, sual sormaları için izin verdiği zaman melekler istişare esnasında, "**Orada kan dökcek ve fitne çıkaracak birini mi yaratacaksın?**" diye sormuşlardır.

Meleklerin daha önce şahit oldukları bir malumatları vardı. Nitekim daha önce yeryüzünde yaşayan cinler, dünyayı fesada vermişler, orada kan dökmüşler, zulüm yapmışlardı. Melekler bunları biliyorlardı. İnsanların da Allah'a isyan edeceklerinden, yeryüzünde tekrar fesat çıkaracaklarından korktular ve böyle bir sual sordular. Melekler bu bilgiye, ya Allah'ın bildirmesiyle vâkıf olmuşlar veya Levh-i Mahfuz'a bakıp oradan öğrenmişler yahut da insana gadabî ve şehvî kuvvetlerin verileceğinden anlamışlardır (<https://sorularlailamiyet>).

"Ben yeryüzünde kendime bir halife yaratacağım" (Bakara, 30) ayetindeki "**Halife**" tabiri hakkında Bediüzzaman şunları söylemektedir:

"**Halife**": Bu tâ'bir, arzın, insanların hayatına elverişli şerâiti hâiz olmazdan evvel arzda idrâkli (düşünen) bir mahlûkun bulunmuş olduğuna ve o mahlûkun hayâtına o zamandaki arzın evvelki vaziyetleri muvâfık ve müsâid bulunduğuna işârettir. "**Halife**" tâ'birinin bu ma'nâya delâleti, muktezâyı hikmettir (hikmetin gereğidir). Amma meşhûr olan ma'nâya nazaran, o idrâkli mahlûk, cinlerden bir nevi' (çeşit) imiş; yaptıkları fesâddan dolayı insanlar ile mubâbele edilmişlerdir (değiştirilmişlerdir) (Nursi, 2014).

Bazı âlimler ise insanın yerine getirildiği varlık olarak melekleri kabul ederler. Buna göre yeryüzünde insanlardan önce melekler yaşamaktaydı ve insanlar onların yerine getirilmiştir.

Nitekim Zemahşerî “*halife*” ifadesini tefsir ederken şu açıklamayı yapar:

“Buradaki “*halife yaratacağım*” ibaresinden maksat, “*Ben sizden sonra sizin halefleriniz olacak bir varlık yaratacağım*” demektir. Çünkü yeryüzünde önce melekler yaşamaktaydı. Yüce Allah meleklerden sonra oraya Âdem’i ve zürriyetini yerleştireceğini bildiriyor” (Zemahşerî, Keşşâf, 70)

Mukâtil b. Süleyman da şöyle demiştir:

“Allah (c.c.) şeytanlardan ve insanlardan önce melekleri ve cinleri yaratmıştı. Daha sonra insanı, yani Hz. Âdem’i yarattı. Bundan sonra da cinleri dünyanın, melekleri de semanın sakinleri yaptı. Cinler arasında haset ve fitneler vaki olunca, Allahu Teâlâ yeryüzüne Âdem’i yerleştirdi” (Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîr*, 1/40).

b- Hz. Âdem’in halifetullah ve halife-i arz olması

Halifetullah, Allah’ın halifesi; Halife-i arz ise yeryüzünün halifesi anlamına gelir. Bazı âlimlere göre “*Yeryüzünde bir halife yaratacağım*” (Bakara, 30) ve “*Sizi yeryüzünün halifeleri kılan...*” (En’âm, 165; Neml, 62) âyetlerinde geçen halife kelimesi, yeryüzüne hükmetmeleri sebebiyle Hz. Âdem’i ve zürriyetinden gelen diğer insanları işaret eder. Bu anlamda insan “Allah’ın halifesi”dir. İbn Mes’ûd’un da bu görüşte olduğu nakledilmektedir. Bu görüşte olanlar,

“*Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet*” (Sâd, 26) mealindeki âyetin de kendi görüşlerini desteklediğini ileri sürmektedirler (Uludağ, 1997).

c- Devlet Başkanı

Hz. Peygamber döneminde kendisi gaza için çıkıp yerine bir vekil bıraktığında bu vekile nâib veya halife denirdi. Hz. Peygamber vefat ettiği zaman yerine Hz. Ebu Bekir devlet başkanı olarak seçildiği zaman da kendisine halife denilmişti. Hz. Ebu Bekir’e halife denilmesi, Hz. Peygamber’den sonra devlet başkanı olarak onun yerine geçmesinden dolayı idi. Daha sonra İslam hukukunda devlet başkanlığı makamına gelen kişiye Halife denilmiştir. Halife mefhumunun bu anlamı kazanması Kur’an’ın nüzulünden sonra olduğu için, Kur’an âyetlerinde geçen halife kelimesi bu anlamda kullanılmamıştır.

İslâm toplumlarında devlet başkanına halife denmesi, halifenin risâlet görevi hariç Hz. Peygamber’in yerine geçerek onun dünyevî otoritesini temsil etmesi, yeryüzünde dinin hükümlerini uygulamak, dünya işlerini düzene sokmak üzere Allah’ın yeryüzündeki hâkimiyetini veya bütün müminlere ait olan hilâfet ve yetkiyi temsil etmesi gibi sebeplerle açıklanır (Avcı, 1998).

Kaynaklarda Hz. Ebû Bekir'in kendisine "Allah'ın halifesi" diye hitap eden bir kişiye tepki göstererek "Allah'ın değil Resûlullah'ın halifesi" olduğunu ve buna da rızâ gösterdiğini söylediği kaydedilmektedir (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 11; Avcı, 1998).

Hz. Âdem ve soyunun halife diye tanıtılması da Âdem'den önce bir insan türünün yaşamış olduğu sonucuna götürmez. Zira daha tutarlı ve genel kabul gören bir görüşe göre bu kelime, "**daha önceki bir insan topluluğunun halefi, onların yerini alan" mânasında değil, "Allah'ın vekili, yeryüzünde O'nun hükümlerini yaşatan, uygulayan, dünyayı imar, insanları idare ve terbiye eden, dünyadaki diğer bütün canlılardan üstün olan, onları emri altına alan"** anlamında kullanılmıştır (Bolay, 1988).

2- Melekler insanın kan dökücü özelliğini nereden biliyordu?

Bakara suresinin 30. ayetinde meleklerin; "*Orada bozgunculuk yapacak, kan dökcek birini mi yaratacaksın?*" ifadesinden hareketle, "*Melekler insanın bu özelliğini nereden biliyordu?*" sorusuna Taberi'de nakledilen bir rivayette açıklık getirilmektedir:

Taberî'nin İbn Abbas, İbn Mes'ûd ve ashâbdan daha başka kimselerden naklettiğine göre, Yüce Allah melekler "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" deyince melekler "*Rabbimiz bu halife ne olacaktır?*" derler. O da, "*onun yeryüzünde fesat çıkararak birbirine hased eden, birbirini öldüren zürriyeti olacaktır*" buyurur. Böylece melekler yaratılacak olan bu varlık hakkında bilgilendirilmiş olmaktadır. Böylece bu görüş âyette zikredilmemiş olan diyalogu ortaya koyuyor. Yani, "*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım*" ve "*Dediler ki, sen orada fesat çıkaracak, kan dökcek birini mi yaratacaksın?*" ifâdeleri arasındaki boşluğu dolduruyor (Güllüce, 2018).

"Bütün güvenilir tefsirlere göre, meleklerin Hz. Âdem ve soyu hakkındaki bilgileri ya Allah'ın daha önce bu konuda onlara mâlûmat vermesinden veya levh-i mahfûzda yazılı olanları öğrenmiş olmalarından kaynaklanmış yahut melekler günahsız oldukları için kendileri gibi olmayan varlıkların günah işleyecek bir tabiatta yaratılmış olmaları gerektiğini düşünmüşlerdir" (Bolay, 1988).

IV- ALLAH İSTERSE MAYMUNDAN İNSANI YARATAMAZ MI?

Kendisini yaratılışçı-evrimci olarak tanıtan bazı bilim insanları, "*Hz. Âdem'den önce Âdemler vardı. İnsanın geçmişi maymuna dayanıyor*" deyip, bu konuya yaklaşımlarını şu soru ile nazara vermektedirler:

-Allah isterse maymundan insanı yaratamaz mı?

-Allah istediğini istediği şekilde yaratır. Bu mümkündür. Ama her mümkün vaki olmaz. Şu anda Karadeniz'in yere batması mümkündür. O imkân vaki olmuş mudur? Bir mümkünün vaki olduğuna, yani meydana getirildiğine ait delil lazımdır. İnsanın maymundan veya maymun benzeri varlıklardan yaratılmadığına en büyük delil, Allah'ın ayetleriyle bildirdiği beyanıdır. Diğer de kevnî ayetleri dediğimiz kâinat kitabında yazdığı, ya da koyduğu kanun ve prensiplerdir.

Bunların başında canlıların genetik yapısının özelliğidir. Genetik yapıyı teşkil eden genlerin, her canlı türü için sabit olduğunu, değişerek başka canlıyı verecek şekilde planlanmadığını biliyoruz. Bir başka husus da, hayvan ve insanlarda, her bir canlı türünün ruh yapısına uygun beden verilmiş olmasıdır.

Koyunun bacaklarını ve kulaklarını ve hatta kafasını kurdun kafasıyla değiştirmekle, siz o koyuna hayvanları parçalattıramazsınız. Çünkü onun ruh yapısı buna uygun yaratılmamıştır.

Yaratılışçı-evrimcileri yanıltan ikinci husus, evrimcilerin ileriye sürdüğü sahtekârlık ürünü olan fosilleri gerçek olarak kabul etmeleridir. İşin daha garibi, bu fosillerin hakikat olduğundan hareketle, bazı ayetleri teville bu tip evrim görüşünü desteklemeye çalışmalarıdır.

Yaratılış evrimin alternatifi değildir. Allah varlıkları isterse bir anda, isterse tedrici, dilerse doğrudan, arzu ederse bir başka varlıktan yaratır. Yaratılışçıların bu konuda bir problemi yoktur. Allah'ın yaratılış kanunlarında evrimcilerin iddia ettiği gibi, canlıların silsile halinde birbirinden yaratılması şu anda olmadığı gibi, geçmişte de meydana geldiğine ait hiçbir bilimsel delil yoktur.

Diğer taraftan, Allah her türün genetik yapısını sabit ve korunaklı yapmıştır. Bir başka canlıyı verecek şekilde değişikliğe, koyduğu kanunlarla müsaade etmemektedir.

SONUÇ

Hız. Âdem ve soyunun halife diye tanıtılması, Hız. Âdem'den önce bir insan türünün yaşamış olduğu sonucuna götürmez. Zira daha tutarlı ve genel kabul gören bir görüşe göre bu kelime, "daha önceki bir insan topluluğunun halefi, onların yerini alan" manasında değil, "**Allah'ın vekili, yeryüzünde O'nun hükümlerini yaşatan, uygulayan, dünyayı imar, insanları idare ve terbiye eden, dünyadaki diğer bütün canlılardan üstün olan, onları emri altına alan**" anlamında kullanılmıştır.

Bu tâbirlerden, Hız. Âdem ve soyunun daha önce yeryüzünde yaşamış olan cinlerin veya meleklerin halefleri olduğu manasını çıkaranlar da vardır (Zemahşerî, I, 271; Râzî, II, 165; Âlûsî, I, 220).

Nihat Hatipoğlu da; "*Hız. Âdem'in yaratılışı esnasında cin, melek, hayvan ve şeytan (iblis) dışında ara bir canlıdan bahseden hiçbir ayet veya delil yoktur*". Der (<https://www.sabah.com.tr>.)

"Halife" kavramına verdikleri farklı anlamlara rağmen, müfessirlere göre konu ile ilgili ayetlerde ifade edilen husus şudur:

Hız. Âdem insan neslinin ilk babasıdır. İnsan nesli de yeryüzüne ilk defa Hız. Âdem ile birlikte gelmiştir. Buna göre Hız. Âdem'den önce Âdem olmadığı gibi, yeryüzünden insandan önce başka bir insan türü de gelmemiştir. Zira insanoğlunun yaratılışı Hız. Âdem ile başlamıştır.

Bolay da Hız. Âdem'in doğrudan en mükemmel şekilde yaratıldığına işaret eder:

Âdem'in herhangi bir başka canlıdan tekâmül suretiyle değil, topraktan ve tamamıyla bağımsız bir canlı türün ilk atası, yeryüzünde, öteki bütün canlı ve cansız varlıkların aksine, yükümlü ve sorumlu tutulan ve bunun için gerekli mânevî, ahlâkî, zihnî ve psikolojik kabiliyetlerle donatılmış bir varlık olarak yaratıldığı, tartışmaya yer vermeyecek şekilde açıklanmıştır. Bu sebeptir ki insanın yaratılışının bu özel yanını bütünüyle reddederek onu bayağı canlılar seviyesine indiren teorileri İslâm inançları ile bağdaştırmak mümkün değildir" (Bolay, 1988).

Evrimsiler, Afrika Adamı ile Nebraska Adamı'nı, Piltdown Adamı'nı, Java Adamı'nı ve Pekin Adamı'nı, *Homo erectus* (Dik yürüyen maymun-insan) sınıfına dâhil etmekte ve insansın ilk ataları olarak ileri sürmektedirler.

Görüldüğü gibi bunların hiç birisi insanın atası olma özelliğine sahip değildir. Daha doğrusu, Afrika Adamı, Nebraska Adamı, Piltdown Adamı, Java Adamı ve Pekin Adamı birer hayalden ibarettir. Hepsi de sahtekârlık ürünüdür. İdeolojik davranmayan batılı bilim insanları da bu yarı-maymun yarı-insan şeklinde takdim edilen varlıkların sahtekârlık ürünü olduğunu kendileri dile getirmektedirler (Tatlı, 2017, s.140-165).

İslâm bilim tarihinde bazı âlimlerin bu hayali varlıkları hakikat telakki edip, bazı ayet ve hadislerin manalarını ona göre tevil edip yorumlamadıklarına şahit oluyoruz.

Ayet ve hadislerin mana ve yorumlarıyla, günümüzdeki fosillerin değerlendirilmesinden sonra şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, **Hz. Âdem ilk insandır ve bütün insanlığın atasıdır. Aynı zamanda ilk peygamberdir. Kendisinden önce insan benzeri bir varlığın yaşadığına ait bilimsel bir delil mevcut değildir.**

KAYNAKLAR

Ahmed el-Berdûnî – İbrahim Etfîş. 3. Baskı. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-kütübi'l-Mısriyye.

Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 11.

Anhoe, F. (1970).Neanderthals Had Rickets. Nature. 8.Aug.

Avcı, C. (1998) "Hilâfet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, c. 17, s. 539-546.

Bakkal, A. (2018). Hz. Âdem'den Önce Yeryüzünde Yaşayan Kan Dökücü Akıllı Varlıkların Kimliği Üzerine. I. Uluslararası Bilimler Işığında Yaratılış Kongresi Tebliğleri. Editörler: Âdem Tatlı ve ark. 30 Kasım – 2 Aralık 2017, Harran Üniversitesi Şanlıurfa, Türkiye. s. 462-475.

Bolay, S. H. (1988). "Âdem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, c.I, s.358-363.

Boule, M. And Valois, H.M. (1957). Fossil Man. The Dreyden Press. New York. P.118-123.

Clark, A.G. Though a Glass Darkly: Conceptual Issues in Modern Human Origins Research, s.60-76, 1997.

Cottrell, L. (1960).The Concise Encyclopedia Archeology. Hawthorn. New York. P. 394.

Dobzhansky, T. (1958). Science. Vol.127, s. S.1091.

Dobzhansky, T. (1967). Changning Man. Science. Vol.155, p. 410.

- Eckhardt, R. (1972). Population Genetics and Human Origins. Scientific American, number 226, p. 94.
- Gee, H. (1999). In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of life. New York: The Free Press, s. 23, 32, 116-117, 202.
- Gish, D.T. (1981). Evolution: The Fossils Say No! Terc. Â. Tatlı, Fosiller ve Evrim. Cihan Yayınları, İstanbul. 1984.
- Güllüce, V. (2018). Kur'an Işığında Evrimci Yaratılış Görüşünün Değerlendirilmesi. Editörler: Âdem Tatlı ve ark. Ayet ve Hadislerin Dilinden Yaratılış, Antalya, s. 9-27.
- Gould, J. L. And keeton, W. T. *Biological Science*. 6. baskı, New York: W. W. Norton, s. 347, 1996.
- Howell, C. (1973). Early Man. New York: Time Life Books, s. 24-25.
- Howells, W. (1967). Mankind in the Making. Doubleday and CO. Garden City N.Y.P. 155-156.
- İbn Kesîr, *Tefsîr*, 1/46-49.
- Mâverdî, (1960). el-Ahkâmü's-sultâniyye. Kahire, s. 15. Mitleri. Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîr*, 1/40.
- Mücâhid b. (1410/1989). Cebr, Ebü'l-Haccâc. *Tefsîru Mücâhid*. Thk. Abdüsselâm Ebü'n-Neyl. Mısır: Dâru'l-fikri'l-İslâmî'l-hadîse.
- Müslim, Zühd, 60, hd: 2996.
- Nursi, B. S. (2014). İşârâtü'l-İ'câz. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları-983. Ankara, 2. Baskı, s. 646.
- Nursi, B. S. (2016). Sözler. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları-600. Üçüncü baskı, Ankara.
- O'connel, P. (1969). Science of Today and the Problems of Genesis. Hawthome, CA.
- Pilbeam, D. (1978). American Scientist, sayı, 66, s. 379.
- Pilbeam, D. (1978). Rearranging Our Family Tree. Nature, Haziran.
- Shreeve, J. (1995). The Neanderthal Enigma. New York: William Morrow, s.252.
- Smith, G. S. (1979). Wood word's tony. New Scientist. 5 April, p.44.
- Râzî, Fahrüddin. 1420. *Mefâtihu'l-gayb - Tefsîru'l-kebîr*. 3. Baskı. 32 Cilt. Beyrut: Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî.
- Richard, M. (2003). Shattering the Myths of Darwinism. Terc. İ. Kapaklıkaya. Son Tartışmalar Işığında Darwinizm'in Mitleri. Gelenek Yayıncılık, İstanbul.
- Schiller, R. (1973). New Findings On The Origin of Man. Reader's Digest, August, p.89-90.
- Şengün, A. (1984). Evrim. Sermet Matbaası. Kırklareli. s.142.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. 1420/2000. *Camiu'l-beyân fi te'vîli'l-Kur'ân*. Thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-risâle; Kurtubî, Ebû Abdillah Şemsüddin. 1384/1964. *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân*. Thk.
- Tatlı, Â. Evrim ve Yaratılış. 5. Baskı, Isparta, 2018.
- Tekvîn, 1/1-2/4; 2/7.
- Trinkaus, E. (1978). Hard Times Among the Neanderthals. Natural History, cilt 87, Aralık, s.10.

Uludağ, S. (1997). “Halife”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul c. V, 178, 179, 265; XV, s. 299-300.

Use of Symbols Antecelates Neanderthal Man (1973). Science Digest.Vol.1.73. p.22

Wells, J. (2003). Icons of Evolution, Science or Myth? Çev. Orhan Düz. Evrimin İkonları, Bilim Mi Mit Mi? Gelenek Yayıncılık. Kurtiş Matbaası, İstanbul, s. 206.

Zemahşerî, *Keşşâf*, 70; Nesefî, *Medârik*, s. 44; Beyzâvî, *Envâru 't-Tenzîl*, 1/49-50.

Zemahşerî, *Keşşâf*, 214-215.

Zemahşerî, I, 271; Râzî, II, 165; Âlûsî, I, 220.

Zuckerman, S. (1970). Beyond the Ivory Tower. Toplinger Publ. Co.New York. pp. 11-12, 64, 75-94.

<https://sorularlaislamiyet.com/hz-ademden-once-insanlik-var-midir-ayette-gecen-meleklerin-hz-ademe-secde-etme-hadisesindeki-sen>

<http://www.history.com/news/piltdown-man-hoax-100-years-ago>

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hatipoglu/2017/07/14/kuranda-hz-ademin-yaratilisi>

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hatipoglu/2017/07/14/kuranda-hz-ademin-yaratilisi>